

Forum for Psykologer i Kommunen

www.fpkf.no

Å høre til... NOU 2015:2

Hva er NOU 2015:2 og hvorfor det er viktig å blå gjennom den (ca 450sider)? Dersom du jobber i kommunen med barn og unge, vil det være noe i NOUen som er aktuelle for deg og ditt arbeidssted å vite. NOUen er omfattende – det lar seg ikke å oppsummere alt her. Vi som jobber med barn og unge i kommunen møter barn som blir utsatt for mobbing og de som mobber, vi er også en del av de naturlige arenaer der barn er hver dag – på skolen og i barnehagen, på helsestasjon, på PPT, på ergo/fysio, i barnevernet. Vi har et godt utgangspunkt, sammen med foresatte, for å forebygge, avdekke og fremme fysisk og psykisk helse – inkludert det å bli inkludert. Det er uetisk å ikke forebygge det som kan forebygges og det er et samfunnsansvar å forebygge og legge til rette for inkludering.

Alle mennesker vil høre til – i den virkelige verden blant venner på fritiden, på skolen i en klasse, i korpset, på arbeidsplassen blant arbeidskollegaene, og ha en familie som er sin, eller i cyberspace der en hører til en gruppe/vennegjeng som 'liker' det vi poster eller twitrer. Å høre til er en grunnleggende forutsetning, helt nødvendig, for å fremme trygg utvikling og en god psykisk helse – å føle seg trygg. Like viktig som mat, vann og varme er for å overleve. Den nye NOUen har et emosjonelt fengende navn som alle kan relatere til. Motsetningen – å ikke høre til – å ikke ha venner – å ikke føle seg inkludert – å bli utsatt for krenkende ord - å bli

diskriminert – å være usikker sosialt - å være en outsider – å bli utsatt for trakassering - å føle at ingen liker en - det er noe av det vondest barn og voksne kan oppleve. De som har opplevd mobbing over lang tid dropper oftere ut av utdanningsløp, blir oftere brukere av NAV og psykiatrien enn de som ikke blir krenket. Dessverre, tross flere manifestasjoner mot mobbing med fine ord fra statsministere, opplever barn fortsatt at det ikke alltid er trygt å gå på skolen. Dette tross for nasjonale satsinger på bedre læringsmiljø siden 2009. Norge topper faktisk i Europa med høyest tall for opplevd mobbing digitalt. Det er en lovmessig plikt for norske barn å ta

imot opplæring i 10 år – det er da høyst aktuelt at det nå bli en tydeliggjøring av skoleeierens plikt til at det skal være trygt å ta imot den opplæringen.

Nye endringer er foreslått med sterkere rettsikkerhet forankret i grunnskoleloven §9a, med null toleranse for krenking, mobbing, trakassering og diskriminering. Skoleeier og skolen blir tydelig ansvarliggjort. Langsiktige systemiske tiltak for å forebygge er presentert. Bedre samarbeid hjem-skole er en selvsagt forutsetning. Styrkning av støttesystemene rundt skolen må styrkes med tydelig ansvar og oppgavefordeling. Satsing vil gjelde 2016-2023.

Nytt er at det er elevens opplevelser som legges til grunn for tiltak – ikke om skolen/andre tror/mener, eller har tilstrekkelig bevis for at krenkelser har skjedd. Barnets stemme blir mer hørbar og det er lovpålagt å høre barnets stemme i alle tilfeller der barnet er delaktig. Det er ingen nedre aldersgrense. Dette gjelder ikke kun mht mobbing. NOUen viderefører barnet i fokus fra Barnekonvensjonen og §104 i Grunnloven. Barnet kan ikke tvinges til å si i fra og har ikke plikt til å uttale seg – men skal bli hørt. I saker om krenkelser m.m. kan ikke foresatte nekte at barnet bli hørt. Det barnet sier skal legges stor vekt på – også i utforming av tiltak skal barnet høres. NOUen understreker plikten å høre alle barns stemme (og foresattes) i alle uttalelser som gjelder barnet – enten barnet synes det er greit å få spesialundervisning på en bestemt måte, eller at det skal være ekstra vakter i skolegården ved ball-bingen, eller hva de mener om å bli henvist til PPT eller BUP. Det gjelder ved alle handlinger som berører alle barn, også de som blir utsatt for krenkelser og barn som påfører krenkelser, (BK artikkel 12). Mer involvering av Barneombudet blir også spennende – der Barneombud kan pålegge sanksjoner dersom skoleeier ikke iverksetter tilstrekkelige tiltak for å stoppe mobbing.

Videre spesifiserer NOU at alle tiltak rundt barn skal være til barnets beste. Dette er også fra Barnekonvensjon (artikkel 3) og må bli vurdert.

Å bli inkludert i felleskapet er nå selvsagt og understreket. Etter artikkel 44 i Barnekonvensjon har nå norske myndigheter plikt til å implementere konvensjonen.

Barn har rett til å være trygge på skolen. Skolen skal være forutsigbar med tydelige rammer.

Barn skal føle at de ansatte der ivareta de. At de er ikke krenket av hverken andre barn eller ansatte. Barn har rett til et trygt psykososialt miljø. 'Godt' psykososialt miljø er nå erstattet med 'trygt' som er lettere å vurdere rettsligsett. Det psykososiale miljø på skolen skal fremme helse (fysisk og psykisk), trivsel og læring. Her er det underforstått at psykisk helse og trivsel påvirker læring. Faglig læring og sosial læring hører sammen.

NOUens kapittel 9 – hva kjennetegner skoler med høy forekomst av mobbing og krenkelser er nyttig lesing. En viktig faktor som motvirker mobbing er å ha et godt psykososialt miljø.

Mange kommuner har klasseledelse på strategiplanen. NOU lister opp fem viktige faktorer fra nasjonal og internasjonal forskning som fremmer et trygt psykososialt skolemiljø: Skolekultur, skoleledelse, relasjonsbasert klasseledelse, elev-elev relasjoner og foreldresamarbeid. Det er ikke tilstrekkelig å jobbe med kun en faktor. Summen av å jobbe med to faktorer samtidig vil gi mer enn doblet effekt. Effektive intervensjoner kan sees på Ungsinn.no.

Jeg er opptatt av hva jeg kan gjøre bedre i jobben med å redde verden – vi er alle endringsagenter - vi som jobber med barna – uansett fag/yrke. Foresatte er også viktige endringsagenter som ikke må glemmes. Det å være bevisst på risiko og beskyttelsesfaktorer, og drøfte hvilke faktorer kan påvirkes er viktig. Interessant for de fleste er hva kjennetegner en skole med lite mobbing. NOUen har mange tiltak som foreslås – blant annet å endre/utvide det todelte mandatet til PPT. Det er også foreslått en økning av stillinger til PPT basert på elevtall og kommunestørrelse – anslått til ca. en stilling/kontor. NOUen tar også opp bemanningsnormer (kapittel 17) – noe som ikke eksisterer for PPT

pr i dag. Det er mye positivt å se frem til. Det er ikke slik at alle blir sett og hørt – at alle føler det går bedre etter å si i fra, til tross for flere manifeste mot mobbing. Implementering er fortsatt nøkkelen. Hva kan gjøres for å sikre at barnets stemme alltid blir hørt, at det jeg skriver om barnet er vurdert til å være til barnets beste og inkluderingsprinsippet er et overordnet prinsipp på min arbeids plass? Kan jeg samarbeide med andre etater for å bli en bedre endringsagent og dermed redde flere?? Hvordan kan min arbeidsplass hjelpe skoleeier og rektorene i implementeringen og gjennomføringen av proaktive tiltak mot mobbing? Dersom 5050 lærere på landsbasis deltar i videreutdanning fra i høst – (til lærernes beste) – men hva med den engstelige 1. klassingen som ikke vil ha lærer-

kontinuitet gjennom skoleuken grunnet kontaktlærer blir skolert? Er det til barnets beste? Mye å tenke grundig gjennom.

Gode tiltak virker ikke dersom de ikke er godt implementert. Florence Nightingale jobbet i herdig med å få leger til å vaske seg før og etter inngrep. Det tok mer enn 100 år før dette ble rutine...til tross for at det redder liv!

NOUen finnes på h-dir.no der det finnes informasjon om hvordan man kan sende en uttalelse til høringen. Tillitsvalgt i kommunen – Utdanningsforbund, NPF, m.m. kan samorganisere uttalelsene. Faglig råd for PPT er også åpen for å ta imot uttalelser fra PPT kontorene. Det skal også være en høringssamling/konferanse i juni. Hva tenker du om foreslått tiltak og hvilke konsekvenser vil de ha på din arbeidsplass?

Kathy A. King Johannessen